

Ss. XIII-XIV, ms. de 1340), on al cap. 39 hom posa el títol de «Exempli de Theodoro, infant, e de la mort de Crisori, e d'un conquistier» (NCL. II, 88.7). Aquest darrer era, com s'hi fa constar, un monjo que hom tenia en gran estimació i que «aparia bon en custumes e en sos fetz», però que enganyava a tothom car «quan aparia que dejunàs ab los altres frares, él menjava en amagat», i per això la seva ànima havia de lliurar-se a l'enemic de Déu (p. 92): era, doncs, 'home fals, enganyador'.

Disquisició [Lab. 1888], pres del ll. *disquisitio*, -onis, id., derivat de *disquirere* 'indagar'.

Enquesta, infra.

Exquisit, -ida [ant. 'recercat, procurat especialment', BMetge «--- maneres exquisides ---» (*Somni*, NCL., 158.8); 1491; 1507, Busa-Nebr., *esqui*; «viandes e menjars exquesits» (1493, *DAG.*), «--- en quatre maneres les vestidures precioses se poden rependre. --- segonament, quant són massa exquisites e curioses» (1502, J. Roís de Cor., *DAG.*); a. 1617; en temps recent Coromines en uns versos dedicats a un poeta minoritari i culte deia: «De folla vanitat embolcà l'existència neulida i estèril, / Malgastat insensat els presents exquisits de les Muses / En la torre de vori on avar els fruits d'or del seu estri enquibia» (O. C., p. 1339)], de ll. *exquisitus* id., derivat d'*exquirere* 'recercar'. *Exquisidament* [ant. 'recercadament, intencionadament', a. 1455 (*AlcM*); 'd'una manera exquisida': *exquisita*, FAlegre «Poesia és un fervor de *exquisitament* trobar» (*DAG.*)]. *Exquisitat* [Belv. 1803].²¹ Es va usar algun cop *exquirir* 'indagar', en doc. mall. de 1746 (*AlcM*); *exquirir*, part. pass. d'aquest en un escrit de 1420 (*Parl. Cortes Cat.*, NCL., 138.21); *exquisició* 'indagació' [1410, ib., 99.20].

Inquirir ['indagar, cercar atentament', en doc. val. de 1460 «procehim a *inquirir* de les dites coses, e prechints denunciacions e acusacions e donada tota legitima defensió ab sos arreglats processos» (Gual, *CHCA* IV, 489); *Spill* «elegireu / no may amar, / ans desamar; / may *inquirir* / ni perseguir / --- / foch immortal» (v. 345; altres exemples en 1568, 4126, 14687, 16251); *Tirant* «No s'agreuge lo príncep si alguns *inquiren* saber sos secrets» (*DAG.*)], d'*inquirere* id. Abans es va emprar la forma mig-sàvia *enquerir* o *enquerre* (variant *enquirir*): 'cercar atentament i minuciosa', *Hom. d'Org.* «Aicel om *enquer* pad e l<a> segeg qui no fa mal ne don ('dany') a aquels qui mal li fan» (2r6); 1295-9 «ffo encolpat i hom de Mèrita, que avie nom Bonet, que auie forçada 3ª infanta: et --- fo *enquesta* la veritat sobre aquel feyt» (CaCandí, *Miscel. Hist.* II, 179); Lluïl «Senior savi --- apercebem en la vostra substància quatre coses e defallim a apercebre la cinquena, la qual no podem apercebre, tant no *enquerim* ni encercam» (*Contempl.*, 177, 7), *enquerre veritat* en *Gentil* (*AlcM*); «lo cardenal ordenà e stablì espies qui espiasen e *enquerisen* secretament si los prelats següieren l'establiment damunt dit» (*Blanq.*, NCL. II, 222.22); *CostTort.*: «Conué que'ls jutges diligentment *enquiren* la qualitat del feyt» (ed. Oliver, p. 113); *VidesR* «con (=com) ---

ela li respozés que no poria trencar les sues covinences al seu espòs, comensà a *enquerer* lo pretor qui seria aquel seu espòs» (P45r2); Pere III «--- acordam de *enquerir* d'aquest fet» (*Cròn.*, *AlcM*); 1341 «Los dits veuger e paers --- comencen *enquerre*, et facen lur *inquisició* contra tots aquells --- que's diran hauer feytes metçines» (*BABL* XI, 425); *Tirant*, cap. 128; en el següent passatge de *Somni* de BMetge significa 'requerir, sollicitar': «Elles entenen --- saber parlar diverses llengatges, --- argumentar, ofendre, defendre e raonar un fet, saber bé respondre a aquells qui d'amors les *enqueren*» (NCL., 123.4).

Eren derivats d'aquest verb: *Enquiridor*, veg. infra *inquirid*. *Enquiriment*, ant.: «Mon primer mal - és mon esperdiment, / --- / e lo segon - és terrible refús / que vós mostrau - si us feya *enqueriment*» (Ausiàs March, XIX, 20).

Enquesta 'indagació, investigació', sobretot en el sentit de 'investigació judicial', format amb el part. pass. *enquest*, -a, d'*enquerir* i *enquerre*. Ben documentat en els textos antics: Pere III «--- y fetes nostres *enquestes* donam sentència ---» (*Cròn.*, *AlcM*); ACanales «No faces *enquestes* de les customes dels altres oblidant les tuas» (*AlcM*); 1396, doc. de Mall. «scrivà de les *enquestes* de la governació» (*DAG.*); 1446 «fou donat et suposat juhí de prohòmens a i gentil home o de paratge ---, lo qual fou delat et convençut segons per procés o *enquesta*» (*Man. Ardots* I, 479), 1446 «--- anaren a Tarraça per fer *enquesta* de una nafra que havien feta en la cuxa a mossenyor G. de Muntanyans» (ib. I, 461); *Curial* «no és interès meu ni he tan poch seny que'n faça *enquesta*» (*DAG.*). Un exemple de temps modern en Costa i Llobera: «Se'n feu *enquesta* diligent y l'acusat fou innocent» (*DAG.*). Ha pres el sentit de 'denúncia, clam' a Eivissa (PzCabre-ro «*anquesta*, queja, denuncia»), 'denúncia, declaració de la residència de qualcú' a Mall. (*AlcM*); el val. Escrig duu *enquesta* «aviso o notícia, denuncia», i a la zona d'Ènguera-Anna tenim recollit *dar enquesta* 'acusar, denunciar' (a. 1965). El mall. Mn. AMAlcover va usar *donar enquestes* 'donar informació sobre una paraula': «tal paraula --- no conegut seu --- n'hi va sebre *donar enquestes*» (*BDLC* VII, 1912, 145). Notem que *enquesta* com a terme lingüístic, *enquesta lingüística* és una adopció del fr. *enquête*.

Al costat d'*enquesta* fou usat un verb *inquestar*: *Spill* «Donchs, més val creure / que disputar / ni altercar: / d'on altercant / e *inquestant* / causa movent, / l'Omnipotent, / altre senyor / que Déu major / vol *inquirir*» (v. 14682), on significa 'indagar' o potser 'discutir' com ho interpreta *AlcM*; cf. *inquestes* 'discussions, bregues', usual avui a Mall. (*AlcM*). Una forma *enquestions* 'clams', evidentment resultat d'un encreuament entre *enquesta* i *qüestió*, apareix en un doc. de 1243-50: «jo N'Amigó Cortid, establid juge per En Bernard de Talarn ---, vistes e [oi]des les raons e les *enquestions* e les allegacions de quascuna part e del altra, dig per dret sobre la sentència ---» (Russell-Gebbet, *Med. Cat. Ling. Texts*, p. 109.20).

Inquiridor, -a, antigament *enquiridor*, 'el qui inqui-